

1955. 16. nov. Spm. fra repr. Aase Lionæs om konv. om pol. rettigh. for kvinner. 2995

forsyter sin unntaksrett ved utlegg, slik at den kan kome i bedre samsvar med pengeverdet i dag?»

STATSRAD HAUGLAND: Verdigrensa for de ting som en familieforsørger kan kreve fri for utlegg etter § 74 i tvangslova, var først fastsatt til 600 kroner. I 1928 ble grensa satt opp til 1 200 kroner. Etter fallet i pengeverdien seinere er jeg samd i at det kan være grunn til å drøfte en ny justering. Det blir nå arbeidet med en revisjon av hele tvangslova, og departementet vil tenke over spørsmålet i samband med dette arbeidet. Jeg kan ellers nevne at det komiteutkastet til ny tvangslov som nå er til behandling i departementet, har framlegg om å sette grensa opp til 2 000 kroner.

Sak nr. 2.

Spørsmål fra representanten Aase Lionæs til utenriksministeren:

«Hva er årsaken til at Norge ennå ikke har ratifisert konvensjonen om politiske rettigheter for kvinner»

AASE LIONÆS: På de Forente Nasjoners generalforsamling i New York den 20. desember 1952 ble det vedtatt en konvensjon om kvinners politiske rettigheter. Konvensjonen er meget kort, de tre viktigste punktene er disse:

1. Kvinner skal ha rett til å stemme ved alle valg på samme vilkår som menn.
2. Kvinner skal være valgbare til alle offentlig valgte organer, opprettet ved nasjonal lov, på samme vilkår som menn.
3. Kvinner skal ha rett til å inneha offentlige verv og å utføre alle offentlige funksjoner fastsatt ved nasjonal lov på samme vilkår som menn.

Norge stemte for vedtakelsen i denne konvensjonen, men gjorde samtidig oppmerksom på at selv om kvinner i prinsippet i Norge har adgang til alle statens embeter, kan de dog ikke bli prester uten menighetsrådenes samtykke.

Etter anmodning av de Forente Nasjoners kvinnekommisjon offentliggjorde FN's generalsekretær Dag Hammarskjöld den 12. september i år et memorandum med bl. a. en oversikt over hvilke stater som pr. 15. august i år har undertegnet eller ratifisert konvensjonen. Det fremgår av dette at det er 40 stater som har undertegnet konvensjonen, og 20 som har ratifisert den. Norge var dessverre ikke blant disse 20, hvor vi for øvrig kan finne både Danmark, Island og Sverige, som alle har ratifisert for over ett år siden.

Når det gjelder arbeidet for å fjerne dis-

kriminering og all urettferdig behandling på grunn av rase, nasjonalitet, religion eller kjønn, har Norge et godt navn ute i verden. Jeg synes derfor at den sendrekthet som vi har vist med å ratifisere konvensjonen om kvinners politiske rettigheter, stemmer lite med de gode tradisjoner som Norge har.

Når jeg i dag må rette mitt spørsmål til utenriksministeren, er det litt av en skjebnens ironi. Som den som nå i mange år har hatt den ære å representere Norge i de Forente Nasjoners sosiale komite, hvor disse spørsmål behandles, vet ingen bedre enn jeg hvilken urokkelig støtte fordomsfriheten har nettopp i utenriksminister Halvard Lange. Men når jeg likevel må ta denne sak opp i Stortinget, er det fordi jeg gjerne vil vite om det fortsatt er spørsmålet om kvinners begrensede adgang til å bli prester i statskirken, som hindrer Norge i å ratifisere en konvensjon som for kvinnene verden over, ikke minst i de tilbakeliggende land, står som en milepel i deres frigjøringsverk.

Å få opphevet loven av 1938 som diskriminerer norske kvinner når det gjelder å søke presteembeter, er av prinsipiell betydning for kvinnene i Norge. Men å åpne Norge adgang til uten reservasjoner å ratifisere konvensjonen om kvinnes politiske rettigheter er av stor praktisk betydning for alle de kvinner som rundt om i verden i dag lever i ufrihet og undertrykkelse. Jo flere land som ratifiserer, jo sterkere står disse kvinner i sine krav til sine myndigheter. Jeg ber derfor utenriksministeren om å se mitt spørsmål også som en solidaritetshandling overfor disse kvinner.

UTENRIKSMINISTER LANGE: Som nevnt av representanten Aase Lionæs, ble denne konvensjon om politiske rettigheter for kvinner vedtatt av de Forente Nasjoners generalforsamling den 20. desember 1952 og lagt frem til undertegning den 31. mars 1953. Den trådte i kraft den 7. juli det året. Hittil er den, som også opplyst av representanten, undertegnet av 30 stater og ratifisert av 20 stater. Dessuten er det 2 stater som har tiltrådt den. Den gjelder derfor — med eller uten reservasjoner — mellom 22 stater.

Konvensjonen ble undertegnet på Norges vegne den 18. september 1953 i henhold til fullmakt gitt ved kgl. resolusjon av 28. august s.å. Ved undertegningen ble det tatt forbehold med hensyn til kvinners adgang til å bli ansatt som prester i statskirken i samsvar med lov av 24. juni 1938.

Denne lov bestemmer at kvinner kan ansettes i statens embeter under de samme betingelser som menn, men de bør dog ikke an-

2996

1955. 16. nov. — Spm. fra repr. Henrik Svensen om besett. av Siviltf.sjef.

settes som prester hvor menighetene av prinsipielle grunner uttaler seg mot det.

Når Regjeringen hittil ikke har fremsatt proposisjon om Stortingets samtykke til å ratifisere denne konvensjon, er det fordi den har overveiet muligheten av å foreslå ovennevnte lovbestemmelse endret eller opphevet slik at konvensjonen kunne ratifiseres uten forbehold.

Jeg kan i dag meddele at Regjeringen har til hensikt å fremsette proposisjon for kommende Storting om opphevelse av loven av 1938 og om samtykke til ratifikasjon av konvensjonen uten det forbehold jeg har nevnt. Grunnlovens § 92 stiller som kjent menn og kvinner prinsipielt likt ved utnevnelse til statens embeter.

AASE LIONÆS: Jeg vil takke utenriksministeren for det positive svaret. Jeg tror at hans meddelelse i dag vil gjøre denne dagen til litt av en merkedag for kvinnene i Norge. At Regjeringen vil fremsette en proposisjon om opphevelse av loven av 1938, som hittil har satt kvinnene i Norge i en ugunstig særstilling ved utnevnelse til presteembeter, vil sikkert bli hilst med glede av kvinner og kvinneorganisasjoner her av alle partier. Opphevelse av loven vil gjøre at kvinnene uten innskrenkning kan nyte likestilling ved utnevnelse i statens embeter. Det var dette vi foreløpig ville oppnå. Vårt håp er nå at praksis i fremtiden vil svare til prinsippene.

S a k n r. 3.

Spørsmål fra representanten Henrik Svensen til justisministeren:

Har departementet overveiet om embetet som Siviltforsvarssjef bør besettes på åremål?»

HENRIK SVENSEN: Stillingen som sjef for Siviltforsvaret er ledig, etter at den nåværende innehaver av stillingen er falt for aldersgrensen.

Siviltforsvaret har etterhånden fått en stadig større betydning for og en stadig viktigere plass i vårt totale forsvar. Det er uten videre klart at et effektivt siviltforsvar er avgjørende for sivilbefolkningens motstandsevne og dermed også for våre muligheter til å kunne avverge et fremtidig angrep. — Siviltforsvaret står i betydning for det totale forsvar helt på linje med de militære forsvarsgrener. Sjefen for Siviltforsvaret er i realiteten forsvarsgrensjef. De samme hensyn som har tilsagt at forsvarsgrensjefene beordres til stillingene for et bestemt antall år, på åremål, bør etter min oppfatning tilsi at også siviltforsvarssjefen til-

settes på åremål. Det er i virkeligheten så meget større grunn til det, som den aldersgrense som gjelder for siviltforsvarssjefstillingen, er meget høy målt med militære mål. Den er 70 år, mens den høyeste aldersgrense i det militære, så vidt jeg vet, er 65 år. Hvis man tenker seg at man ansetter en mann i 40-års alderen som siviltforsvarssjef, er man nødt til å beholde ham i 30 år, inntil han faller for aldersgrensen, selv om det skulle vise seg at han ikke har de nødvendige personlige forutsetninger for å fylle denne stilling. Han er jo beskyttet av Grunnloven mot avsettelse før denne tid. Det er vanskelig å vite på forhånd om en søker, eller den som ansettes, har de kvalifikasjoner som man må anse som nødvendige for denne viktige stilling. Siviltforsvaret er en etat som ikke i seg selv gjør det naturlig at de som er ansatt der som underordnede, uten videre avanserer til toppstillinger.

Dette er i korthet begrunnelsen for at jeg har tillatt meg å spørre den ærede justisminister om departementet har overveiet om embetet som siviltforsvarssjef bør besettes på åremål. Jeg vil bare få lov til å føye til at etter § 5 i siviltforsvarsloven utnevnes siviltforsvarssjefen av Kongen. Det spørsmålet må melde seg, om denne bestemmelse er til hinder for at siviltforsvarssjefstillingen besettes på åremål. Men om så er tilfelle, bør departementet etter min oppfatning overveie en lovendring som gjør det mulig å tilsette på åremål.

Jeg må også få lov til å føye til at det spørsmålet jeg har reist her, ikke er nytt. Det ble reist av representanten Løberg i Stortingets møte allerede den 9. april 1954, da Stortinget behandlet Siviltforsvarets budsjett for innværende termin. Men ledigheten i stillingen nå er foranledningen til at jeg har tatt spørsmålet opp igjen.

STATSRAD HAUGLAND: Når loven om siviltforsvar av 17. juli 1953 bruker uttrykket «Kongen utnevner», må dette antas å bety at stillingen som siviltforsvarssjef skal være et embete. Dette syn støttes av andre bestemmelser i loven og av lovens forarbeider. I samsvar med denne oppfatning er da også den nåværende siviltforsvarssjef utnevnt av Kongen i statsråd den 1. oktober 1953. Stillingen er i det foredrag som ligger til grunn for utnevnelsen betegnet som et embete. Også ved kunnngjøringen av stillingen i «Norsk lysningsblad» den 1. september 1955 ble uttrykket «embetet som sjef for siviltforsvaret» brukt.

Det antas at et embete etter norsk rett ikke kan besettes på åremål. Grunnlovens § 22, som på dette punkt vel må være avgjørende, gir ikke høve til å gi en embetsmann avskjed